

Часопис **КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ПРАВА**

Український науково-теоретичний часопис

Заснований
у жовтні 2001 року

2020/1

Виходить
4 рази на рік

Київський університет права НАН України
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

ISSN 2219-5521

«Часопис Київського університету права» внесено до переліку фахових видань
за спеціальністю «Юридичні науки», категорія «Б»
(наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019)

Журнал внесено до міжнародних наукометричних баз

**HeinOnline (США)
та
«Index Copernicus International» (Польща)**

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України
(протокол № 3 від 12.03.2020)

Передплатний індекс 23994

© Київський університет права НАН України, 2020
© Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2020

Малишева Н.Р. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений юрист України, завідувач відділу Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України (*головний редактор*);

Шемшученко Ю.С. – доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Бошицький Ю.Л. – кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України, ректор Київського університету права НАН України (*заступник головного редактора*);

Ходаківська Т.В. – завідувач відділу Київського університету права НАН України (*редактор*);

Андрійко О.Ф. – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України, завідувач відділу Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Батанов О.В. – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Білоцький С.Д. – доктор юридичних наук, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Гулієв А.Д. – доктор юридичних наук, професор Національного авіаційного університету;

Короєд С.О. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри Університету Короля Данила;

Костенко О.М. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Кулинич П.Ф. – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, провідний науковий співробітник, керівник сектору Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Ладиченко В.В. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Національного університету біоресурсів і природокористування України;

Луць В.В. – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України;

Медведєва М.О. – доктор юридичних наук, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Оніщук М.В. – доктор юридичних наук, професор, ректор Національної школи суддів України;

Пархоменко Н.М. – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, вчений секретар Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Подорожна Т.С. – доктор юридичних наук, доцент, професор Львівського торговельно-економічного університету;

Попко В.В. – кандидат юридичних наук, доцент Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Савчук К.О. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Сімутіна Я.В. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Тимченко Г.П. – доктор юридичних наук, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Удовика Л.Г. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Запорізького національного університету;

Усенко І.Б. – кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач відділу Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України;

Шатіло В.А. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри Київського національного лінгвістичного університету;

Шимон С.І. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;

Шпакович О.М. – доктор юридичних наук, професор Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Іноземні члени редакційної колегії:

Амір Ібрагім огли Алієв – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Бакинського державного університету (Азербайджан);

Райнер Арнольд – доктор права, професор Університету Регенсбурга (Німеччина);

Вільям Е. Батлер – доктор права, іноземний член НАН України, заслужений професор Лондонського університету, професор Школи права Університету штату Пенсильванія (США);

Адам Махарадзе – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Грузія);

Вероніка Сікора – доктор права, професор, декан юридичного факультету Дебреценського університету (Угорщина);

Герберт Шамбек – доктор права, професор (Австрія);

Анджей Шміт – доктор права, професор, завідувач кафедри факультету права та управління Гданського університету (Польща).

<i>Бошицький Ю.Л.</i> Щодо пріоритетів діяльності Київського університету права НАН України в ювілейному 2020 році	9
Видатні правознавці України	
<i>Музика І.В.</i> Концепція українського національного державотворення у науковому доробку професора Сергія Павловича Шелухіна	14
Теорія та історія держави і права. Філософія права	
<i>Крестовська Н.М., Проць О.С.</i> Держава, дружна до довкілля, як протидія екологічним ризикам сучасності	21
<i>Удовика Л.Г.</i> Формування теорії правової системи у юридичній науці (Частина 2)	26
<i>Антошкіна В.К.</i> Правова природа, роль, значення та підстави тлумачення Конституційного Суду і доктринального тлумачення: їх взаємозв'язок	33
<i>Захарчин Н.Г.</i> Нормативно-правове регулювання діяльності музеїв у Другій Речі Посполитій	38
<i>Іванюк О.Ю.</i> Ідеологічні та політико-правові засади російської експансії в Казахстані (1714 р. – перша половина XIX ст.) ...	41
<i>Камінська І.В.</i> Судова система ЄС: гносеологічні засади функціонування та розвитку	47
<i>Копча В.В.</i> Методологія дослідження правового явища: поняття, структура, інструментарій	54
<i>Минькович-Слободяник О.В.</i> Негативні фактори, що впливають на розвиток правової та політичної культур: до постановки проблеми	58
<i>Опольська Н.М.</i> Критерії ефективності нормативного правового регулювання права на свободу творчості в Україні	62
<i>Передерій О.С.</i> Тенденції трансформації законодавчих засад європейської інтеграції України на сучасному етапі	66
<i>Попович Т.П.</i> Соціальні обов'язки: теоретико-правові аспекти	71
<i>Сокальська О.В.</i> Англійські тюремні проекти: Біль про каторжні роботи 1778 року та Пенітенціарний акт 1779 року ...	73
<i>Акуленко Д.Ю.</i> Функціонування та розвиток громадянського суспільства відповідно до конституційних засад	80
<i>Васін М.С.</i> Термінологічні аспекти конституційно-правового регулювання державно-церковних відносин в Україні	83
Конституційне право. Муніципальне право	
<i>Батанов О.В.</i> Концептуальні проблеми сучасного унітаризму	87
<i>Щербанюк О.В.</i> Проблеми реалізації конституційної скарги в Україні та шляхи їх вирішення	93
<i>Батанова Н.М.</i> Функції конституційно-правової відповідальності: проблеми концептуалізації	100
<i>Гаєва Н.П.</i> Міжнародні стандарти щодо права на свободу об'єднання: критерії класифікації	104
<i>Ковман Б.Я.</i> Роль міжнародних правових стандартів прав людини у формуванні правового статусу людини і громадянина..	109
<i>Подкопав С.В.</i> Загальні підходи до визначення поняття «організація прокуратури»	114
<i>Суржиківський М.І.</i> Легітимність державних органів, які беруть участь у вирішенні питань громадянства (на прикладі України)	118
<i>Тароєва В.В.</i> Избирательная власть в современной Украине	122
<i>Худик А.М.</i> Конституційний принцип встановлення податків і зборів виключно законами України	126
<i>Бичков І.Г.</i> Кельзенівська модель конституційної юрисдикції як теоретична основа європейської системи конституційного правосуддя	131
<i>Ірклієнко А.І.</i> Двопалатний парламент в умовах формування конституційної демократії	136
Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право	
<i>Бабін І.І.</i> Самооподаткування населення як інститут фінансового права	140
<i>Коломієць П.В.</i> Податково-правове виховання громадян як фактор забезпечення податкової безпеки України	143
<i>Охотнікова О.М., Луценко І.О.</i> Роль органів публічної влади в становленні ринку землі в Україні: організаційно-правовий аспект	146
<i>Радишевська О.Р.</i> Європеїзація адміністративного права України: особливості сучасної тектоніки механізмів впливу ...	150
<i>Яковлев П.О.</i> Функції державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки	155
<i>Шиян О.А.</i> Деякі питання державного регулювання національної інноваційної системи України	159
<i>Родік Т.П.</i> Удосконалення адміністративно-правової охорони дендрологічних парків в Україні	163
<i>Романенко Є.О.</i> Правові аспекти розвитку програмного бюджетування	167
<i>Русанюк У.Я.</i> Класифікація суб'єктів системи профілактики адміністративних проступків посадових осіб органів публічного управління	173
Проблеми цивільного, господарського, трудового права та права соціального забезпечення в Україні	
<i>Вакарюк Л.В.</i> Окремі пропозиції щодо вдосконалення нормативного забезпечення правових режимів у трудовому праві в світлі реформи трудового законодавства	177
<i>Vasylieva V.A., Kostruba A.V.</i> Corporate law in Ukraine within the framework of approaching the European Union standards	181
<i>Смітх А.В.</i> Підстави виходу учасника з товариств з обмеженою відповідальністю та юридичних осіб подібних організаційно-правових форм: порівняльно-правовий аспект	188
<i>Борщевець П.С.</i> Запобігання корпоративним конфліктам: порівняльно-правові аспекти	193
<i>Демченко І.С.</i> Інституційна спроможність захисту від інфекційних захворювань в Україні	196
<i>Позребняк В.Я.</i> Перехід права вимоги кредитора в зобов'язанні в порядку цесії	206
<i>Рудницька О.П.</i> Правове регулювання соціальних відпусток: досвід країн пострадянського простору	210
<i>Татулич І.Ю.</i> Електронні докази як засіб доказування в цивільному судочинстві	215
<i>Цувіна Т.А.</i> Реалізація принципу res judicata у цивільному судочинстві: досвід зарубіжних держав	220
<i>Король Д.А.</i> Спрощене провадження цивільного судочинства в різних країнах Європи: порівняльна характеристика	225
Проблеми права інтелектуальної власності	
<i>Стовпець О.В., Стовпець В.Г.</i> Світлі й темні сторони нової інформаційної реальності (у контексті охорони прав інтелектуальної власності)	229
<i>Бондаренко О.О.</i> Проблеми правової охорони промислових зразків на підприємствах в Україні	234
<i>Петряєв С.Ю., Козут Н.Д.</i> Торговельні марки і комерційні найменування: проблемні аспекти правового регулювання ...	237
<i>Safarov A.T.</i> Features of the legislation of the Republic of Azerbaijan in the sphere of copyright protection	243
Аграрне, земельне та екологічне право	
<i>Євстігнєв А.С.</i> Судовий захист окремих законних екологічних інтересів як засіб попередження порушення екологічної безпеки	250
<i>Коваленко Т.О., Позняк Е.В.</i> Правове забезпечення збереження культури українського селянства: сучасний стан та перспективи удосконалення	253
<i>Козмуляк К.А.</i> Окремі аспекти реалізації права громадськості на участь у стратегічній екологічній оцінці	259
<i>Коломіїцева Д.М.</i> Генеза правового регулювання продажу земельних ділянок та прав на них на конкурентних засадах ...	264
<i>Мороз Г.В.</i> Інституціоналізація інтересів у контексті забезпечення екологічної функції держави	270

Кримінальне право та кримінологія

<i>Головкін Б.М.</i> Про детермінацію злочинності	274
<i>Андрушко А.В.</i> Кримінологічні аспекти експлуатації дітей	280
<i>Антонюк Н.О.</i> Фактична помилка та поставлення в небезпеку в ході диференціації кримінальної відповідальності за незакінчений злочин	286
<i>Гусєва К.А., Горбач-Кудря І.А.</i> Винесення поліцейськими термінового заборонного припису як спеціального заходу з протидії домашньому насильству у справах про вчинення адміністративного правопорушення	291
<i>Демура М.І., Клепка Д.І., Крицька І.О.</i> Забезпечення прав та законних інтересів особи в умовах «діджиталізації» кримінального провадження	295
<i>Денисовський М.Д., Томчук І.О.</i> Здійснення помилування за законодавством України та зарубіжних країн: проблемні аспекти	301
<i>Львіна О.В.</i> Зміст виправних робіт та проблемні питання їх застосування	307
<i>Кузьмін С.А., Горай О.С., Мельник В.І.</i> Діяння: проблемні питання розмежування форм в аспекті удосконалення термінологічного апарату вітчизняного кримінального права	312
<i>Луцук В.В., Гавгун С.Р.</i> Сучасні моделі процесуального інтерв'ю	316
<i>Серкевич І.Р., Броневіцька О.М.</i> Аналіз психологічної структури жіночої злочинності	323
<i>Бакутін С.І.</i> Аналіз європейського та вітчизняного досвіду щодо здійснення правозастосовної діяльності поліції	328
<i>Крушніцька О.В.</i> Окремі проблеми надання безоплатної правової допомоги у кримінальному провадженні	332
<i>Холмич Д.О.</i> Вивчення та систематизація способів викрадень природного газу шляхом втручання в роботу приладу обліку ..	336
<i>Шкодьяк А.І.</i> Кримінально-правова оцінка порушення правил проведення клінічних досліджень лікарських засобів	340

Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство

<i>Софінська І.Д.</i> Правова візія найменування в нордичних державах: виклики для України	345
<i>Кочкова Г.В., Дей М.О.</i> Вплив міжнародно-правових стандартів у сфері захисту трудових прав суддів та євроінтеграції України на реформування національного законодавства щодо трудових праввідносин із суддями	352
<i>Літнік Н.В.</i> Права людини починаються з прав дитини	356
<i>Назнібіда В.І.</i> Проблеми визначення іноземного елемента при вирішенні спорів у міжнародному комерційному арбітражі	361
<i>Непийвода В.П., Непийвода І.В.</i> Діяльність судів найвищого рівня – чинник утвердження прецеденту як джерела права України	365
<i>Поліванова О.М., Побережна О.В.</i> Чи відбудеться приєднання Європейського Союзу до Європейської конвенції з прав людини? «До» і «після» Висновку 2/13 Суду ЄС	370
<i>Попко В.В.</i> Національне законодавство – джерело транснаціонального кримінального права	381
<i>Щербатюк Н.В.</i> Організація митного контролю: європейський досвід	387
<i>Matmadrzali S.S.</i> Unchained freedom in cyberspace: a new danger for children's rights	391
<i>Тенєшев В.Ф.</i> Вплив збройних конфліктів на дію міжнародних договорів	396

Гість номера

<i>Ібрагімова А.Н.</i> Роль електронного государства в обеспечении информационной безопасности	401
--	-----

Студентська трибуна

<i>Балюра А.Ю.</i> Особливості судового розгляду справ про неспроможність згідно з законодавством Федеративної Республіки Німеччина	407
<i>Баріловська Т.А.</i> Теоретичні аспекти договору найму житла	411
<i>Буцан М.С.</i> Виконання зобов'язань в сучасному цивільному праві	414
<i>Івженко Д.А.</i> Амністія учасників збройного конфлікту: межа між миром та справедливістю	418
<i>Крамарчук Н.В.</i> Європейський регіональний механізм попередження, покарання та ліквідації насильства над жінками ...	421
<i>Литвиненко М.М.</i> Механізми встановлення прожиткового мінімуму в Україні та світі	426
<i>Петрова В.О.</i> Правове регулювання деяких видів соціальних відпусток в Україні та ЄС	430
<i>Шевчук В.А.</i> Вплив позаправових факторів при прийнятті рішення суддею: теоретичний і практичний аспект	434
<i>Яковенко В.В.</i> Особливості укладання шлюбу в Об'єднаних Арабських Еміратах	439

Рецензії

<i>Білоцький С.Д.</i> Новий етап у розвитку української доктрини міжнародного права	443
<i>Макарчук В.С.</i> «Таємна» опора радянського тоталітарного режиму в Україні	445
<i>Бошицький Ю.Л.</i> Польський конституціоналізм. Роздуми з нагоди 70-річчя від дня народження та 45-ої річниці наукової роботи професора Анджєя Шміта	446

Наукова хроніка

.....	447
-------	-----

Наші ювіляри

Почесному доктору Київського університету права НАН України, відомому польському правознавцю-конституціоналісту Анджєю Шміту 70 років	449
---	-----

Редакційні повідомлення

.....	450
-------	-----

Адреса редакції: 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4.

Головний редактор: +38044-278-51-55. Редактор: +38044-235-63-24, +38097-431-97-77.

www.chasprava.com.ua   www.kul.kiev.ua

e-mail: chasprava@ukr.net

Редактор *Т.В.Ходаківська*. Художник *В.С.Жиборовський*

Комп'ютерне макетування *О.С.Бондаренко*

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 16356-4828ПР від 19.02.2010 р.

Підп. до друку 16.03.2020. Формат 60×84 1/8. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 52,3. Обл.-вид. арк. 65,8. Наклад 500 прим.

Видання та друк: Київський університет права НАН України. 01601, м. Київ, вул. Трьохсвятительська, 4. Тел. +38044-278-73-11.

Law Review **OF KYIV UNIVERSITY OF LAW**

Ukrainian scientific and theoretical periodical

Founded
in October, 2001

2020/1

Published
4 times per year

Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine
V.M. Koretskyi Institute of State and Law of the NAS of Ukraine

---

ISSN 2219-5521

**“Law Review of Kyiv University of Law” is included into the professional
publication list “Legal sciences”, category “B”
(Ministry of Education and Science of Ukraine: order № 1643, 2019/12/28)**

The journal is entered in the international scientific metric bases

**HeinOnline (USA)
and
“Index Copernicus International” (Poland)**

Recommended for publishing by
V.M. Koretskyi Institute of State and Law of the NAS of Ukraine Academic Council
(protocol № 3, 2020/03/12)

Subscription index 23994

Editorial team

Nataliya Malysheva, Dr. hab. in Law, Professor, Academician of the NALS of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine (*Editor-in-Chief*);

Yuriy Shemshuchenko, Dr. hab. in Law, Professor, Academician of the NAS of Ukraine, Director of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Yuriy Boshytskyi, Ph.D. in Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Rector of Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine (*Editor-in-Chief deputy*);

Tetiana Khodakivska, Head of the Department of Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine (*editor*);

Olha Andriyko, Dr. hab. in Law, Professor, Corresponding Member of the NALS of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Oleksandr Batanov, Dr. hab. in Law, Professor, Leading Researcher of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Sergiy Bilotsky, Dr. hab. in Law, Professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv;

Arif Guliev, Dr. hab. in Law, Professor of the National Aviation University;

Sergey Koroed, Dr. hab. in Law, Associate Professor, Head of the Department of King Danylo University;

Olexander Kostenko, Dr. hab. in Law, Professor, Academician of the NALS of Ukraine, Merited Figure of Science and Technology of Ukraine, Head of the Department of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Pavlo Kulynych, Dr. hab. in Law, Professor, Corresponding Member of the NALS of Ukraine, Leading Researcher, Head of Sector of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Viktor Ladychenko, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine;

Volodymyr Luts', Dr. hab. in Law, Professor, Academician of the NALS of Ukraine, Merited Figure of Science and Technology of Ukraine, Head of the Department of the Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine;

Maryna Medvedieva, Dr. hab. in Law, Professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv;

Mykola Onishchuk, Dr. hab. in Law, Professor, Rector of the National School of Judges of Ukraine;

Natalia Parkhomenko, Dr. hab. in Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Scientific Secretary of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Tetiana Podorozhna, Dr. hab. in Law, Associate Professor, Professor of Lviv University of Trade and Economics;

Vadym Popko, Ph.D. in Law, Associate professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv;

Kostiantyn Savchuk, Ph.D. in Law, Senior Researcher, Senior Researcher of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Yana Simutina, Dr. hab. in Law, Senior Researcher, Senior Researcher of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Gennady Tymchenko, Dr. hab. in Law, Leading Researcher of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Larisa Udovyka, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of Zaporizhzhia National University;

Igor Usenko, Ph.D. in Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Head of the Department of V.M. Koretsky Institute of State and Law of the NAS of Ukraine;

Volodymyr Shatilo, Dr. hab. in Law, Associate Professor, Head of the Department of Kyiv National Linguistic University;

Svitlana Shimon, Dr. hab. in Law, Associate Professor, Head of the Department of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman;

Olga Shpakovych, Dr. hab. in Law, Professor of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Editorial team foreign members:

Amir Aliyev, Dr. hab. in Law, Professor, Dean of the Faculty of Law of Baku State University (Azerbaijan);

Rainer Arnold, Dr. hab. in Law, Professor of the University of Regensburg (Germany);

William E. Butler, Dr. hab. in Law, Professor, Foreign Member of the NAS of Ukraine and NALS of Ukraine, Emeritus Professor of University of London, Professor of Pennsylvania State University (USA);

Adam Makharadze, Dr. hab. in Law, Professor, Dean of Law and Social Science Faculty of Batumi Shota Rustaveli State University (Georgia);

Herbert Schambeck, Dr. hab. in Law, Professor (Austria);

Veronika Szikora, Professor, Dean of the Faculty of Law of the University of Debrecen (Hungary);

Andrzej Szymt, Dr. hab. in Law, Professor, Head of the Department of Constitutional Law and Administration of the University of Gdańsk (Poland).

CONTENTS

<i>Yuriy Boshytskyi</i> . On the priorities of the activity of Kyiv University of Law of National Academy of Sciences of Ukraine in the jubilee year 2020	9
Outstanding Ukrainian Lawyers	
<i>Iryna Muzyka</i> . The concept of the Ukrainian national state-making in the scientific work of Professor Sergiy Shelukhin	14
State and law theory and history. Philosophy of law	
<i>Natalia Krestovska, Oleksandra Prots</i> . Friendly-environmental state as a counterbalance of environmental risks	21
<i>Larysa Udovyka</i> . Formation of the legal system theory in Legal science (Part 2)	26
<i>Valerya Antoshkina</i> . Legal nature, role, meaning and grounds of Constitutional Court interpretation and doctrinal interpretation: their interconnection	33
<i>Nataliia Zakharchyn</i> . Legislative regulation of museums activity in the Second Rzeczpospolita Polska	38
<i>Oleksandr Ivanov</i> . Ideological and Political Legal Bases for the Russian Expansion in Kazakhstan (1714 – mid-XIX century) ...	41
<i>Ilona Kaminska</i> . The EU judiciary: epistemological principles of functioning and development	47
<i>Vasyl Kopcha</i> . Methodology of legal phenomenon research: concept, structure, tools	54
<i>Olena Minkovich-Slobodianik</i> . Negative factors affecting the development of legal and political cultures: before the problem	58
<i>Natalia Opolska</i> . Criteria for the effectiveness of normative legal regulation of the right to freedom of creativity in Ukraine	62
<i>Oleksandr Perederii</i> . Tendencies in the transformation of the legal foundations of European integration of Ukraine at the present stage	66
<i>Tereziiia Popovych</i> . Social obligations: theoretical and legal aspects	71
<i>Olena Sokalska</i> . British prison projects: the Hard Labour Bill and the Penitentiary Act	74
<i>Danylo Akulenko</i> . Functioning and development of civil society under constitutional basis	80
<i>Maksym Vasin</i> . Terminological aspects of constitutional regulation of church-state relations in Ukraine	83
Constitutional law. Municipal law	
<i>Oleksandr Batanov</i> . Conceptual Problems of Modern Unitarianism	87
<i>Oksana Shcherbanyuk</i> . Problems of implementation of the constitutional complaint in Ukraine and ways to resolve them	93
<i>Nataliia Batanova</i> . Functions of constitutional and legal responsibility: problems of conceptualisations	100
<i>Nadezhda Gayeva</i> . International standards for the right to freedom of association: classification criteria	104
<i>Boris Kofman</i> . The role of international human rights standards in shaping the legal status of a person and a citizen	109
<i>Sergii Podkopaev</i> . General approaches to defining the concept of «organization of Prosecutor’s office»	114
<i>Maksym Surzhynskiy</i> . Legitimacy of State Bodies involved in Citizenship Issues (Ukraine)	118
<i>Vlada Taroyeva</i> . Electoral branch of power in modern Ukraine	122
<i>Andriy Khudyk</i> . The constitutional principle of establishing taxes and levies exclusively by the laws of Ukraine	126
<i>Igor Bichkov</i> . The Kelsen model of constitutional jurisdiction as the theoretical basis of the European system of constitutional justice	131
<i>Andrey Irkliienko</i> . A bicameral parliament in the context of forming constitutional democracy	136
State governing and administrative law issues. Financial law. Information law	
<i>Igor Babin</i> . Self-taxation of the population as an institution of financial law	140
<i>Pavlo Kolomiiets</i> . Tax legal education of citizens as a factor in ensuring tax security of Ukraine	143
<i>Olena Okhotnikova, Iryna Lutsenko</i> . The role of public authorities in the development of the land market in Ukraine: organizational and legal aspect	146
<i>Olesya Radyshevska</i> . Europeanization of the Administrative Law of Ukraine: peculiarities of modern tectonic of mechanisms of the influence	150
<i>Pavlo Yakovlev</i> . The functions of government regulation in the field of ensuring information security	155
<i>Oleksii Shyian</i> . Some issues of state regulation of the National innovation system of Ukraine	159
<i>Tetiana Rodik</i> . Improving administrative-legal protection of dendrological parks in Ukraine	163
<i>Ievgen Romanenko</i> . Legal aspects of the programming budgeting development	167
<i>Uliana Rusaniuk</i> . Classification of subjects of the system of prevention of administrative offenses of public administration officials	173
The issues of civil law, commercial law, labour law and social security law of Ukraine	
<i>Lyudmila Vakaryuk</i> . Separate proposals for improving the regulatory support for legal regimes in labor law in the light of labor law reform	177
<i>Valentyna Vasylieva, Anatolii Kostruba</i> . Corporate law in Ukraine within the framework of approaching the European Union standards	181
<i>Andrii Smitiukh</i> . The grounds of the shareholder’s withdrawal from the limited liability companies and legal entities of the similar corporate forms: the comparative legal aspect	188
<i>Pavlo Bortsevych</i> . Corporate conflict prevention: comparative legal aspects	193
<i>Ivan Demchenko</i> . Institutional capacity on protection against infectious diseases in Ukraine	196
<i>Volodymyr Pohrebniak</i> . Transfer of right to claim in obligation (cession)	206
<i>Olga Rudnytska</i> . Legal regulation of social leaves: experience of post-Soviet countries	210
<i>Iryna Tatulych</i> . Electronic evidence as a means of evidence in civil proceedings	215
<i>Tetiana Tsvina</i> . Realization of res judicata principle in civil proceedings: the experience of foreign countries	220
<i>Denys Korol</i> . Simplified Procedure in Civil Proceedings in Different European Countries: Comparing Study	225
Intellectual property law issues	
<i>Oleksandr Stovpets, Vasyl Stovpets</i> . The Bright and the Dark sides of a new Information Reality (in the context of the Intellectual Property protection)	229
<i>Olga Bondarenko</i> . Problems of legal protection of industrial samples in enterprises in Ukraine	234
<i>Sergii Petriaiev, Natalya Kogut</i> . Trademarks and Commercial Names: Trouble Aspects of Legal Regulation	237
<i>Azer Tofig Safarov</i> . Features of the legislation of the Republic of Azerbaijan in the sphere of copyright protection	243
Agricultural, land and environmental law	
<i>Andrii Yevstihnieiev</i> . Judicial protection of several legitimate environmental interests as a way to prevent violations of environmental security	250
<i>Tetiana Kovalenko, Elina Pozniak</i> . Legal Regulation of the Preservation of the Culture of Ukrainian Peasantry: Current Situation and Prospects for Improvement	253
<i>Kateryna Kozmuliak</i> . Some aspects of the realization of the public’s right to participate in strategic environmental assessment ...	259

Contents

<i>Diana Kolomiitseva</i> . The genesis of the legal regulation of the sale of land plots and rights to them on a competitive basis	264
<i>Galyna Moroz</i> . Institutionalization of interests in the context of ensuring the environmental function of the state	270
Criminal law and criminology	
<i>Bohdan Holovkin</i> . About the Determination of Crime	274
<i>Andriy Andrushko</i> . Criminological aspects of child exploitation	280
<i>Natalia Antoniuk</i> . Mistake of fact and endangering actions as circumstances which can affect differentiation of criminal responsibility for unfinished crime	286
<i>Katerina Guseva, Ivanna Gorbach-Kudrya</i> . Providing police with an urgent restraining order as a special measure to combat domestic violence in administrative offenses	291
<i>Maryna Demura, Daria Klepka, Iryna Krytska</i> . Ensuring of the rights and legal interests of the person in the conditions of “digitalization” of criminal proceedings	295
<i>Mykhaylo Denysovskyy, Inna Tomchuk</i> . The controversial issues of the implementation of clemency in the legislation of Ukraine and foreign countries	301
<i>Oksana Ilina</i> . Contents of corrective work and problem questions of their applications	307
<i>Sergiy Kuzmin, Oleg Gorai, Vladyslav Melnyk</i> . Actions: problems of separation of forms in the aspect of improvement of the terminological apparatus of domestic criminal law	312
<i>Vasyl Lutsyk, Sophia Havhun</i> . Modern investigative interview models	316
<i>Iryna Serkevych, Oksana Bronevytska</i> . The analysis of psychological structure of female crime	323
<i>Yevhen Bakutin</i> . Analysis of European and national experience performance of police enforcement activities	328
<i>Oksana Krushnitska</i> . Some Problems of Free Legal Aid in Criminal Proceedings	332
<i>Dmitro Homich</i> . A study and systematization of methods of thefts of natural gas are by interference with work of device of account	336
<i>Alona Shkodiak</i> . Criminal and legal evaluation of rules of conducting clinical research of medicinal products violations	340
The legal system of Ukraine and international law, comparative legal studies	
<i>Iryna Sofinska</i> . Legal Vision of Naming in Nordic States: Challenges for Ukraine	345
<i>Anna Kochkova, Maryna Dei</i> . Influence of International Law Standards in the Field of Judges Labor Protection and European Integration on the Reform of National Law	352
<i>Natalia Linnik</i> . Human rights begin with the rights of the child	356
<i>Volodymyr Nahnybida</i> . Problems of determining a foreign element in dispute resolution in international commercial arbitration	361
<i>Vasyl Nepyvoda, Ivanna Nepyvoda</i> . The highest courts’ activities as a factor establishing precedent in the capacity of a source of Ukrainian law	366
<i>Olena Polivanova, Olga Poberezhna</i> . Will the European Union accede to the European Convention on Human Rights? ‘Before’ and ‘after’ the Opinion 2/13 of the ECJ	370
<i>Vadym Popko</i> . National legislation as a source of transnational criminal law	381
<i>Natalia Shcherbatiuk</i> . Customs control organization: European experience	387
<i>Shahin Mammadzali</i> . Unchained freedom in cyberspace: a new danger for children’s rights	391
<i>Vyacheslav Teneshev</i> . The impact of armed conflict on the effects of international treaties	396
Issue guest	
<i>Ayatin Ibrahimova</i> . Role of e-states in providing of informational security	401
Students’ forum	
<i>Anna Baliura</i> . Peculiarities of court proceedings in insolvency cases under the laws of the Federal Republic of Germany	407
<i>Taisiia Barilovska</i> . Theoretical aspects of the housing contract	411
<i>Marharyta Butsan</i> . Performance of obligations in modern civil law	414
<i>Diana Ivzhenko</i> . Amnesty for combatants involved in armed conflicts: between peace and justice	418
<i>Nataliia Kramarchuk</i> . European regional mechanism for the prevention, punishment and elimination of violence against women	421
<i>Mykola Lytvynenko</i> . Mechanisms of calculation of subsistence minimum in Ukraine and abroad	426
<i>Valeriia Petrova</i> . Legal regulation of certain types of social leave in Ukraine and the EU	430
<i>Vitalii Shevchuk</i> . The Impact of Extra-Legal Factors on Adjudication: Theoretical and Practical Aspects	434
<i>Viktoriia Yakovenko</i> . Peculiarities of marriage in the United Arab Emirates	439
Reviews	
<i>Sergiy Bilotsky</i> . A new stage in the development of the Ukrainian doctrine of international law	443
<i>Volodymyr Makarchuk</i> . The “secret” pillar of the Soviet totalitarian regime in Ukraine	445
<i>Yuriy Boshytskyi</i> . Polish constitutionalism. Reflections on the 70th Birthday and the 45th Anniversary of Professor Andrzej Schmidt’s Academic Activity	446
Scientific chronicle	447
Our people celebrating their jubilees	
Doctor Honoris Causa of Kyiv University of Law of National Academy of Sciences of Ukraine, renowned Polish constitutionalist Andrzej Schmidt, marks his 70th Birthday	449
Editorial message	450

The editorial office address: 4, Triokhsviatytska Street, Kyiv, 01601.

The editor-in-chief: +38044-278-51-55. The editor: +38044-235-63-24, +38097-431-97-77.

www.chasprava.com.ua   www.kul.kiev.ua

e-mail: chasprava@ukr.net

The editor *T.Khodakivska*. The artist *V.Zhyborovskyy*.

Computer premastering *A.Bondarenko*

Printed media state register certificate KV № 16356-4828 PR, 19.02.2010

Signed for printing 2020/03/16. Format 60×84 1/8. Offset printing. Conventional printed sheets 52,3. Published sheets 65,8. Sheet feed 500 copies.

Edition and printing: Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine. 4 Triokhsviatytska St., 01601, Kyiv, phone number +38044-278-73-11.

Summary

Olena Minkovich-Slobodianik. Negative factors affecting the development of legal and political cultures: before the problem.

In this article we have tried to analyze the negative factors that affect the development of legal and political cultures and are common to them. Any negative factors that exist in civil society are also reflected in the legal and political cultures. One of these factors, in our view, is corruption. In general, corruption is in the rent in any state and any society because it is connected with the human nature, greed and in ability to deny it self and stop in time, therefore, in our view, corruption as well as crime in general cannot be overcome – they can be substantially reduced. Level but not eradicate. Ukraine today declares its political and legal path towards Europe, its values and humanistic ideas. The persistent corruption crisis, which has been going on for quite some time in our country, requires deep social reforms that must first and foremost affect people's consciousness and their social standard of living.

It is no better in the political sphere, because today we do not even have a legal definition of the concept of "political corruption"; Today's society is characterized by some ambivalence, we have the same problem in the political sphere as in the legal sphere, namely, on the one hand citizens "cry" about the need to fight corruption, on the other – by all means "help" its prosperity by finding all the time for itself justification, fearing "reprisals", simply be having marginally. Thus, we lose one of the main elements of political consciousness – motivation.

Another serious negative factor affecting the development of legal and political cultures is nihilism. Since nihilism is itself a rejection of values, in our case legal, it is quite understandable that languages, not only about the high, but at least satisfactory, state of legal culture cannot be. The spread of legal nihilism in our society has become possible not only because of an unsatisfactory level of lawmaking and enforcement, but also through appropriate political decisions that precede it. In this context, we can say that legal nihilism is characteristic not only of ordinary citizens, but in most of our politicians, top officials who constantly broadcast to the general public their disrespect for the Law. As a result, in the political sphere, this leads to a total distrust of the people in the political establishment of Ukraine, marginal behavior, the pursuit of screen leaders, and as a result of deformation of political consciousness and a decrease in the level of political culture as a whole.

As a result of this study, it becomes clear that legal and political culture have common factors that depend on both the speed of their development and the qualitative component.

Key words: legal culture, political culture, corruption, nihilism, legal consciousness, political consciousness, civil society.

DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.10

УДК 342.7

Н.М. ОПОЛЬСЬКА

Наталія Михайлівна Опольська, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри Вінницького національного аграрного університету*

ORCID: 0000-0003-1507-0178

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Для переходу права на свободу творчості від площини декларативності до реального змісту необхідним є ефективне функціонування механізму його забезпечення. Найбільш вдало охарактеризувати комплексну та цілеспрямовану діяльність щодо надання свободі творчості реального змісту можна за допомогою визначення критеріїв ефективності забезпечення права на свободу творчості, одним із яких є аналіз нормативного правового регулювання права на свободу творчості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У радянський період проблемам нормативно-правового забезпечення прав людини приділялася увага у працях таких відомих теоретиків, як: С. Алексєєв, Д. Керімов, М. Козюбра, В. Копейчиков, В. Нерсєсянц, П. Рабінович та інші. За часів незалежної України ці питання досліджували такі вчені, як: В. Журавський, О. Зайчук, А. Заєць, А. Колодій, М. Орзіх, Н. Оніщенко, А. Олійник, О. Петришин, О. Скакун, М. Цвік та інші. Однак теоретико-правові дослідження ефективності елементів механізму забезпечення прав на свободу творчості на даний час відсутні.

Формулювання мети статті. Виходячи з цих міркувань, мета даної статті полягає в тому, щоб висвітлити критерії ефективності нормативно-правового регулювання права на свободу творчості.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасного суспільства пов'язується з підвищенням ролі та значення ефективності забезпечення прав і свобод людини. Саме рівень впорядкованості суспільних відносин, чітке визначення меж правового впливу, наявність дієвих механізмів реалізації та забезпечення права є важливими чинниками для визначення ефективності права як засобу управління суспільством. Реалізація правових вимог є своєрідним завершальним етапом процесу правового регулювання суспільних відносин, уособлюючи тим самим певний результат.

Творчість є невід'ємною складовою людської сутності, а тому постає питання визначення ефективності механізму забезпечення права на свободу творчості. Що ж покладено в основу ефективності? Які критерії є визначними для дослідження рівня забезпечення даного права? Однозначно відповіді на ці запитання розмежовуються, адже чимало науковців трактують значення «ефективності» по-різному.

© Н.М. Опольська, 2020

* *Natalia Opolska, Ph.D. in Law, Associate Professor, Head of the Department of Vinnytsa National Agrarian University*

Зокрема, В. Головченко зазначає, що ефективність законодавства – це відношення результату правового регулювання до її цілі. Вона складається із системи реальних актів застосування закону, в якому втілено певні соціальні проблеми, цілі, функції державних структур, права та обов'язки громадян, посадових осіб¹.

С. Алексєєв у поняття ефективності права включає: фактичну ефективність (співвідношення між фактично досягнутими результатами і безпосередньою, найближчою метою, для досягнення якої були прийняті відповідні юридичні норми); обґрунтованість і доцільність (умови і вимоги, які забезпечують такий зміст і порядок реалізації правових норм, що дає йому змогу йому бути високорезультативним регулятором суспільних відносин); корисність (фактичну ефективність, яка розглядається під кутом зору досягнення реального позитивного ефекту); економічність (корисність правового регулювання з урахуванням кількості витрат матеріального, людського, часового характеру)².

Ф. Фаткуллін, Л. Чулюкін характеризують ефективність правових норм як досягнення науково обґрунтованих цілей, позитивність результатів дії норми та її економічність³.

Таким чином, аналізуючи вищезазначені погляди науковців, можна стверджувати, що під ефективністю розуміють співвідношення між досягнутими результатами та поставленою метою.

Метою механізму забезпечення права на свободу творчості є ефективна правова охорона процесу творчості та його результатів, створення умов для реалізації творчого потенціалу особи, стимулювання розвитку творчості та захист права на свободу творчості у разі невизнання, порушення або оскарження. Зазначені елементи мети є ідентифікаторами при визначенні ефективності механізму забезпечення права на свободу творчості, критеріями його ефективності.

Таким чином, до критеріїв ефективності механізму забезпечення права на свободу творчості належать:

1. Визначення ефективності правової охорони процесу творчості та його результатів. 2. Оцінка умов, які створюються для реалізації творчого потенціалу особи та успішність стимулювання творчої діяльності. 3. Ефективність захисту права на свободу творчості.

Вважаємо за доцільне проаналізувати кожен із критеріїв ефективності права на свободу творчості в Україні.

1. Ефективність правової охорони процесу творчості та правової охорони результатів творчої діяльності залежить від дієвості юридичних чинників, які визначають ефективність правового регулювання. Називаючи ці чинники, ми поділяємо думку О. Скакун, яка вирізняє серед них три групи:

1) стан нормативної основи правового регулювання, її досконалість: а) створення науково обґрунтованої системи законодавства; б) здатність законодавства забезпечити узгодження реальних потреб та інтересів суб'єктів права, відносини між якими воно регулює; в) відповідність нормативно-правових актів та інших форм права соціально-політичним реаліям, ступеня відновлення суспільства, реальним можливостям здійснення закріплених у них норм права, їх захисту в суді; г) скорочення владних, імперативних методів регулювання за рахунок збільшення диспозитивних методів; д) чітке визначення видів юридичної відповідальності за порушення прав і свобод людини; е) наукове планування законів держави (межі правового регулювання) тощо;

2) стан правозастосовної діяльності, її якість: а) чітка предметна визначеність діяльності судових, контрольно-наглядових, правоохоронних та інших правозастосовних органів держави; б) освітньо-професійний рівень підготовки фахівців, котрі застосовують право; в) наявність правових стимулів (суб'єктивних прав, пільг, заохочень) для активного виконання професійного обов'язку; г) інструментально-технологічна забезпеченість проголошених цілей правового регулювання, налагодженість чинних процесуальних механізмів, які гарантують практичну реалізацію норм матеріального права; г) погодженість дій усіх відомчих установ з виконання правових рішень; д) тісний зв'язок діяльності правозастосовних органів із населенням; е) матеріально-технічна оснащеність правозастосовних органів та їх співробітників;

3) стан правової свідомості і культури суспільства: а) високий рівень правової інформованості громадян; б) відсутність розбіжностей між нормативною основою правового регулювання і моральними нормативами суспільства; в) усвідомлення принципу верховенства права як універсального, що інтегрує набуті правові цінності (права законність, поділ влади, народний суверенітет, демократія, основоположні права і свободи людини, справедливий суд тощо) і має передаватися з покоління в покоління; г) морально-правова готовність до захисту своїх прав і свобод в судовому порядку та ін. Ефективність правового регулювання більшою мірою залежить від моральних якостей кадрового складу фахівців (суддів, прокурорів, нотаріусів, слідчих), ніж від досконалості законодавства, оскільки фахівець, що застосовує норми права, зобов'язаний перебороти розрив між формальною загальністю закону й унікальністю кожного життєвого випадку. Це досягається за допомогою діалогових правозастосовних процедур і процесуальної професійної активності⁴.

Визначаючи ефективність стану нормативного правового регулювання вважаємо за доцільне проаналізувати: а) досконалість правового регулювання права на свободу творчості; б) відповідності нормативно-правових актів у сфері права на свободу творчості соціально-економічним та політичним реаліям, рівню розвитку суспільства, реальним можливостям здійснення закріплених у них нормах права правомочностей у сфері творчості, їх захисту в суді; в) скорочення владних, імперативних методів регулювання за рахунок збільшення диспозитивних методів; г) чітке визначення видів юридичної відповідальності за порушення права на свободу творчості.

Перший чинник – досконалість правового регулювання права на свободу творчості. В Україні існує нормативна основа правового регулювання права на свободу творчості. Конституція України (ст. 15) гарантує політичну, економічну та ідеологічну багатоманітність, цензура заборонена. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34). Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності,

їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (ст. 54).

Аналіз ст. 54 Конституції України дає змогу вказати на недоліки конституційного закріплення права на свободу творчості. По-перше, право на свободу творчості є природним правом людини, яке належить людині від народження, закладене в самій її сутності, має бути рівним для всіх, незалежно від громадянства. Закріплення на конституційному рівні гарантування права на свободу творчості лише «громадянам» є обмеженням свободи творчості і суперечить як змісту цього права, так і міжнародним стандартам, зокрема ст. 10 Європейської конвенції з прав людини, яка передбачає, що «кожен має право на свободу вираження поглядів».

Зазначені недоліки юридичної техніки викладення норм, які регулюють свободу творчості в Україні, не дублюються. Так, ст. 309 Цивільного кодексу України вказує, що фізична особа має право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Цензура процесу творчості та результатів творчої діяльності не допускається. Стаття 7 Закону України «Про культуру» гарантує свободу творчості, вільний вибір діяльності у сфері культури, забороняє втручання у творчий процес і здійснення цензури у творчій діяльності, не обмежуючи коло осіб, на яких вона поширюється, громадянами.

Аналізуючи джерела права на свободу творчості за юридичною силою, доходимо висновку, що Стаття 7 Закону України «Про культуру», порівняно зі ст. 54 Конституції України і ст. 309 Цивільного кодексу, більш точно відображає зміст і обсяг права на свободу творчості, адже не обмежує види творчої діяльності лише до літературної, художньої, наукової й технічної творчості.

На наш погляд, ст. 54 Конституції України доцільно викласти у наступній редакції: *«Кожному гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної та інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожному гарантується право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Держава сприяє розвитку всіх видів творчої діяльності, встановленню відповідних зв'язків України зі світовим співтовариством. Культурна спадщина охороняється законом. Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами».*

Ці зміни, на наш погляд, посилять ефективність забезпечення права на свободу творчості в частині створення науково обґрунтованої системи законодавства та його здатності забезпечити узгодження реальних потреб і інтересів суб'єктів права.

Аналіз другого юридичного чинника – відповідності нормативно-правових актів у сфері права на свободу творчості соціально-економічним, політичним реаліям дає можливість констатувати, що соціально-політичні фактори справляють негативний вплив на реалізацію права на свободу творчості. Відсутня ефективна соціально-економічна підтримка творців, творчих спілок та об'єднань. Тенденції соціально-економічного розвитку мають бути спрямовані на розвиток науки, техніки, культури. Ці показники є пропорційними, адже рівень виробництва і економіки країни в цілому залежать від зазначених напрямів людської діяльності. Творча інтелектуальна діяльність є однією з рушійних сил розвитку цивілізації. Слід зазначити й існування політичного тиску на свободу творчості в Україні, відсутність реальних гарантій захисту свободи вираження думки. Особливо яскраво це помітно в окремих видах творчої діяльності. У журналістській сфері лакмусовим папірцем декларативності гарантій свободи слова та свободи творчої діяльності є відсутність ефективного розслідування та покарання замовників вбивств Георгія Гонгадзе і Павла Шеремета.

Поряд з критичною оцінкою відповідності нормативно-правових актів у сфері права на свободу творчості соціально-економічним, політичним реаліям варто відзначити й удосконалення системи судового захисту права на свободу творчості та інтелектуальну власність у формі створення спеціалізованого органу – Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

Третім юридичним чинником визначення дієвості нормативно-правового регулювання права на свободу творчості є скорочення владних, імперативних методів регулювання творчої діяльності за рахунок збільшення диспозитивних методів. Незважаючи на те, що цензура заборонена ст. 15 Конституції України, ст. 309 «Цивільного кодексу України», ст. 24 Закону України (далі – ЗУ) «Про інформацію», ст. 2 ЗУ «Про друковані засоби масової інформації», ст. 5 ЗУ «Про телебачення і радіомовлення», ст. 2 ЗУ «Про інформаційні агентства», традиції радянських часів зберегли неофіційну цензуру в Україні. З моменту проголошення незалежності країни і по теперішній час як влада, так і потужні фінансові кола спрямовують офіційні потоки інформації, підтримуючи вигідний курс, використовуючи приховану цензуру та маніпулюючи суспільною свідомістю. Це становить загрозу розвитку громадянському суспільству в Україні.

Четвертим показником є чітке визначення видів юридичної відповідальності за порушення права на свободу творчості встановленому адміністративним, цивільним, кримінальним та освітнім законодавством.

О. Ришкова вказує, що ні компенсаційний характер цивільно-правової відповідальності, ні адміністративна, ні кримінальна відповідальність у сучасних умовах не здатні забезпечити надійний та ефективний захист права інтелектуальної власності. Вихід з цього становища науковець вбачає в істотному посиленні в цивільно-правовій, і адміністративній, і кримінальній відповідальності. Законодавство багатьох зарубіжних країн розвивається саме цим шляхом⁵.

У п. 5 ст. 42 Закону України «Про освіту» визначається, що за порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності. Це: відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії; позбавлення права

брати участь у роботі визначених законом органів чи обіймати визначені законом посади тощо⁶. Однак слід зазначити, що в законі відсутнє поняття академічної відповідальності. Заходи академічної відповідальності чи «види академічних стягнень» стосуються спеціального суб'єкта, до них належать і здобувачі освіти, і науково-педагогічні працівники. Статтею 6 аналізованого закону зазначено види «академічних стягнень»: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання⁷. Ці види «академічної відповідальності» застосовуються до осіб, якщо вони допустили академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, обман, хабарництво чи необ'єктивне оцінювання⁸.

Відсутність у законодавстві визначення поняття «академічної відповідальності» свідчить про відсутність чіткого визначення видів юридичної відповідальності за порушення у сфері права на свободу творчості.

Висновки. Отже, критеріями ефективності нормативного правового регулювання права на свободу творчості є: а) досконалість правового регулювання права на свободу творчості; б) відповідність нормативно-правових актів у сфері права на свободу творчості соціально-економічним та політичним реаліям, можливостям здійснення закріплених у них норм права правомочностей у сфері творчості та їх захисту в суді; в) скорочення владних, імперативних методів регулювання за рахунок збільшення диспозитивних методів; г) чітке визначення видів юридичної відповідальності за порушення права на свободу творчості.

Внаслідок аналізу джерела права на свободу творчості за юридичною силою, доходимо висновку, що ст. 7 Закону України «Про культуру», порівняно зі ст. 54 Конституції України і ст. 309 Цивільного кодексу, більш точно відображає зміст і обсяг права на свободу творчості, адже не обмежує види творчої діяльності лише до літературної, художньої, наукової і технічної творчості та не обмежує коло суб'єктів носіїв цього прав громадянством. На наш погляд, у ст. 54 Конституції України та ст. 309 Цивільного кодексу доцільно внести зміни.

¹ Головченко В.В. Науково-методичні засади вивчення та оцінки ефективності законодавства. *Законодавство: проблеми ефективності*. Київ, 1995. С. 41.

² Алексеев С.С. *Общая теория права* : в 2 т. Москва. : Юрид. лит., 1981. Т. 1. 360 с. С. 196.

³ Філософія / ред. Г.А. Заїченко. Київ : Вища шк., 1995. 454 с. С. 26.

⁴ Скакун О.Ф. *Теорія держави і права* : підручник. Харків : Консум, 2008. 656 с. С. 543.

⁵ Ришкова О.В. Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. *Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В.И. Вернадского*. 2008. Т. 21 (60). № 1. С. 89–98 (Серия «Юридические науки»).

⁶ Про освіту: Закон України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. 5. Академічна доброчесність у вищій освіті: місія неможлива. URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1116-analitichnij-zvit-pro-kruglijstil-akademichna-do>

⁷ Там само.

⁸ Там само.

Резюме

Опольська Н.М. Критерії ефективності нормативного правового регулювання права на свободу творчості в Україні.

У статті представлено результат визначення ефективності нормативного правового регулювання права на свободу творчості. Встановлено, що критеріями ефективності є: а) досконалість правового регулювання права на свободу творчості; б) відповідність нормативно-правових актів у сфері права на свободу творчості соціально-економічним та політичним реаліям, можливостям здійснення закріплених у них норм права правомочностей у сфері творчості та їх захисту в суді; в) скорочення владних, імперативних методів регулювання за рахунок збільшення диспозитивних методів; г) чітке визначення видів юридичної відповідальності за порушення права на свободу творчості. Внаслідок теоретичного моделювання оцінки дієвості нормативно-правового регулювання права на свободу творчості в Україні запропоновано внести зміни до законодавства.

Ключові слова: право на свободу творчості, ефективність правового регулювання, свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості.

Резюме

Опольская Н.М. Критерии эффективности нормативного правового регулирования права на свободу творчества в Украине.

В статье представлен результат определения эффективности нормативного правового регулирования права на свободу творчества. Установлено, что критериями эффективности являются: а) совершенство правового регулирования права на свободу творчества; б) соответствие нормативно-правовых актов в сфере права на свободу творчества социально-экономическим и политическим реалиям, возможностям осуществления закрепленных в них норм права правомочий в сфере творчества и их защиты в суде; в) сокращение властных, императивных методов регулирования за счет увеличения диспозитивных методов; г) четкое определение видов юридической ответственности за нарушение права на свободу творчества. Вследствие теоретического моделирования оценки действенности нормативного правового регулирования права на свободу творчества в Украине предложено внести изменения в законодательство.

Ключевые слова: право на свободу творчества, эффективность правового регулирования, свобода литературного, художественного, научного и технического творчества.

Summary

Natalia Opolska. Criteria for the effectiveness of normative legal regulation of the right to freedom of creativity in Ukraine.

The article presents the result of determining the effectiveness of normative legal regulation of the right to freedom of creativity. It is established that the criteria of effectiveness are: a) the perfection of legal regulation of the right to freedom of creativity; b) conformity of normative legal acts in the sphere of the right to freedom of creativity with socio-economic and political realities, possibilities of exercising the norms of the right of creative competences enshrined therein and their protection in court; c) reduction of imperative, imperative methods of regulation by increasing the dispositive methods; d) a clear definition of the types of legal responsibility for the violation of the right to freedom of creativity. As a result of the theoretical modeling of the evaluation of the effectiveness of the normative legal regulation of the right to creativity in Ukraine, it is proposed to amend the legislation.

It is proved that Article 54 of the Constitution of Ukraine should be set out in the following wording: types of intellectual activity. Everyone is guaranteed the right to the results of his intellectual, creative activity; no one may use or distribute them without his or her consent, except as provided by law. The state contributes to the development of all kinds of creative activity, establishing appropriate ties of Ukraine with the world community. Cultural heritage is protected by law. The state ensures the preservation of historical monuments and other objects of cultural value, takes measures to return to Ukraine cultural values of the people who are beyond its borders.

It is substantiated that these changes will enhance the effectiveness of ensuring the right to freedom of creativity in terms of creating a scientifically sound system of legislation and its ability to ensure that the real needs and interests of the subjects of law are harmonized.

The inconsistency of normative legal acts in the sphere of the right to freedom of creativity with socio-economic and political realities has been proved. There is a lack of effective socio-economic support for creators, creative unions and associations. It is substantiated that tendencies of socio-economic development should be directed to the development of science, technology, and culture.

It is noted that the absence of a definition of the concept of academic responsibility in the legislation testifies to the lack of a clear definition of the types of legal responsibility for violations in the field of the right to creative work.

Key words: right to freedom of creativity, effectiveness of legal regulation, freedom of literary, artistic, scientific and technical creativity.

DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.11

УДК ЄС 340.132 (477:4 – ЄС)

О.С. ПЕРЕДЕРІЙ

Олександр Сергійович Передерій, кандидат юридичних наук, доцент, доцент Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

ORCID: 0000-0003-4898-876X

ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗАСАД ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Постановка проблеми. Після проголошення незалежності України у 1991 р. розпочинається етап активного налагодження політико-правових та інших зв'язків між нею як пострадянською державою і Європейським Союзом (далі – ЄС). Заінтересованість України у поглибленні політичних і економічних зв'язків з державами Західної Європи, яка мала місце на початку 1990-х рр., існує й сьогодні, адже формування сучасної вітчизняної ринкової економіки вимагає впровадження нових технологій, інтеграції у світову економіку, пошук ринків збуту для українських виробників, забезпечення присутності України у геополітичних процесах¹. Окрім реформування економіки, Україна розпочала співробітництво зі структурами ЄС у політико-правовій і гуманітарній сфері, що супроводжувалося змінами національного законодавства і впровадженням у національну практику державотворення правових стандартів ЄС щодо забезпечення прав людини, розвитку громадянського суспільства та гуманітарного сектору, лібералізації політичної системи тощо. Означені процеси стали основою політики європейської інтеграції України.

Починаючи з 1991 р. і до сьогодні в Україні було прийнято значну кількість актів законодавства, різних за юридичною силою і предметом правового регулювання, положення яких становлять юридичні засади реалізації євроінтеграційних прагнень нашої країни. Зокрема, це і двосторонні угоди з ЄС, які містили норми програмного характеру, Закони України, відомчі угоди органів центральної виконавчої влади України з окремими інституціями ЄС, підзаконні нормативні акти з окремих аспектів європейської інтеграції, акти відомчої нормотворчості тощо. Певною мірою зміст і регуляторний потенціал таких документів відповідав динаміці політичних відносин України, ЄС та інших держав на конкретний момент часу, що зумовило динаміку постійного оновлення і трансформації законодавчих засад європейської інтеграції України в останні роки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. 21 березня 2014 р. і 27 червня 2014 р. було підписано політичну і, відповідно, економічну частину Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (далі – Угода про асоціацію), з іншої сторони. Після ратифікації Угоди Верховною Радою України 16 вересня 2014 р. її положення стали частиною національного законодавства держави і являли собою сучасну правову основу для євроінтеграції². Після набрання чинності Угодою про асоціацію у новітній історії України спостерігається безпрецедентна динаміка оновлення і змін організаційно-правових основ європейської інтеграції. За таких умов формується практична необхідність визна-

© О.С. Передерій, 2020

* *Oleksandr Perederii, Ph.D. in Law, Associate Professor, Associate Professor of V.N. Karazin Kharkiv National University*